

ДЕКРЕТ

ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ЦЕНТРАЛЬНОГО ВИКОНАВЧОГО КОМІТЕТУ ТА РАДИ НАРОДНИХ КОМСАРІВ про заходи забезпечення рівноправності мов і про підмогу розвитку української мови.

Ті спокійні обставини, що склалися після перемоги над контрреволюцією і над голодом дають радянській владі змогу розвинути той визвольний національний процес, що почався жовтневою революцією через скінчення владі поміщиків і капіталістів, які разом з царською бюрократією були на території України не тільки експлуататорами робітників і селян, але й русифікаторами; що переслідували та притіснювали українську національність.

За короткий час існування Радвлади на Україні не зважаючи на відтягнення всіх сил культурного фронту, зроблено вже багато в справі розвитку української культури в царині школи та книжки. Але ця робота не могла усунути нерівності культур, що втворилися в наслідок вікового утиску.

Через те, найближчим завданням уряду мусить бути усунення цієї нерівності в царині національної культури.

Теж саме завдання диктує Радянській Владі ще й потреба зміцнення тісної спілки робітників і селян і ще більше пристосовання державного апарату до потреб, до побуту й до мови українського народу. Для цього треба збільшити українізацію всього державного апарату.

Залишаючи й на майбутнє обов'язковість для службовців знання російської мови, що є засобом взаємин з найбільшою національною меншістю на Україні й з народами всієї спілки, зокрема з російським народом, і вважаючи, що в сучасних умовах російська мова перестала бути засобом пригнічення в руках привілейованих клас, і навпаки, є засобом прилучення української культури до високої розвиненої, що має світове значіння — російської культури, Робітничо-Селянський Уряд України визнає за потрібне все-ж таки протягом найближчого часу асередити увагу держави на поширення знання української мови. Формальна рівність, що визнавалася до цього часу між двома найбільш поширеними на Україні мовами — українською та російською, — недостатня. В наслідок відносного слабкого розвитку української школи й української культури взагалі, в наслідок відсутності потрібних підручників для навчання, відсутності підготовленого до певної міри персоналу — жити, як ми бачимо на досвіді, приводить до фактичної переваги російської мови.

Щоб усунути таку нерівність Робітничо-Селянський Уряд вживає низки практичних заходів, які додержують рівноправності мов всіх національностей, що є на території України, мусять забезпечити українській мові місце, відповідне числу та питомій вазі українського народу на території У.С.Р.Р.

З метою досягнення зазначеної мети, Всеукраїнський Центральний Виконавчий Комітет і Рада Народних Комісарів постановили:

1. Загальні засади.

1. Мови всіх національностей, що є на території України проголошуються рівноправними.
2. Кожному громадянину України, будь-якої національності, забезпечується можливість в його зносинах з державними органами і в зносинах державних органів з ним користуватися рідною мовою.
3. Відповідно до переважачого числа населення, що говорить українською мовою, виврати як переважачою для офіційних зносин — українську мову.
4. Відповідно до політичного та культурного значіння російської мови та її поширеності на Україні вважати за найбільш поширенію на Україні

організаціями, де лишається діловодство російською мовою, провадити діловодство цю останню мовою.

13. Всі центральні та місцеві органи на звертання окремих громадян тою чи іншою з мов наменшостей, мають відповідати мовою звертання.
14. Всі документи публічно-правного характеру (право на проживання, посвідчення, свідоцтво про освіту, випис з актів цивільного стану й інше), що видають їх центральні, губерніяльні та окружні установи, виготовляються двома найбільш поширеними мовами. Документи, що їх видають в округах і районах, чинність яких обмежується даною адміністративно-територіальною одиницею, виготовляються двома мовами — українською й мовою наменшості, що має більшість у даній окрузі, чи районі.
15. Законодавчі акти та постанови центральних і губерніяльних органів влади оголошуються двома найпоширенішими мовами й оригінали їх з відповідними підписами переходять в двох оригіналах — українському та російському.
16. В округах і районах законодавчі акти та розпорядження, а також обов'язкові постанови місцевих органів влади оголошуються двома мовами: мовою більшості даної місцевості й одною з двох найбільш поширених мов.

дві обидві мови — українську та російську.

5. Згідно з цим Робітничо-Селянська Влада звертатиметься до всього населення в цілому обома найпоширенішими мовами українською та російською.

6. В адміністративно-територіальних одиницях, (районах, округах, губерніях), а також і в містах з більшістю населення, що належить до національних меншостей, органи влади користуються мовою більшості населення, з додержанням, проте, гарантій для решти національностей, що є в цьому районі.

Примітка 1. Національна меншість складає більшість для даної адміністративно-територіальної одиниці (чи міста) в тому разі, коли вона перевищує своїм числом позовину всього населення.

Примітка 2. В тих місцевостях, де ні одна з національностей не має абсолютної більшості, органи влади користуються переважно мовою відносної більшості населення цієї місцевості.

7. На з'їздах, засіданнях Рад, зборах, мітингах, конференціях, прилюдних читанках і всіляких прилюдних виступах кожному громадянину надається право вільно говорити своєю рідною мовою.

II. Діловодство.

Відповідно з загальними засадами, викладеними в розділі I-му цього декрету, діловодство держорганів реорганізується з додержанням таких правил:

8. Протягом року з дня оголошення цього декрету переводиться на українське діловодство такі відомства: а) Керівання Справами В.У.Ц.В.К., б) Керівання Справами Раднаркому, центральні та місцеві установи: в) Наркомосу, г) Наркомзему, д) Наркоміусту, е) Наркомінтсправ, в першу чергу міліція (виняток може бути тільки для його органів комунального господарства), ж) Наркомпроду, з) Наркомсоцзабезу, і) місцеві податкові органи Наркомфіну, к) Уповнаркомочтєля — в тій частині його органів, що обслуговує сільське населення безпосередньо, л) Окружні органи Наркомздраву та установи сільської медицини, м) Інспекції Сільсько-Господарської Праці, Наркомпраці, н) Військове Відомство — його районні діловодства, Окружні та Губерніяльні Військові Комісаріати.

Примітка: Порядок і календарний план переходу на українське діловодство установ кожного з перерахованих в цьому артикулі відомств визначається спеціальною інструкцією, що її складає з додержанням прав наменшостей на підставі загальних правил відомство в місячний з дня видання цієї постанови речень і затверджує Раднарком.

9. Губерніяльні органи як в своїх зносинах між собою й центральними органами, а так само як і округи в своїх зносинах з районами, так і в зносинах з округами і округ з районами, вживають найбільш поширену в даній місцевості мову із двох найпоширеніших мов — українську або російську.

Примітка: Порядок і календарний план переходу на українське діловодство установ кожного з перерахованих в цьому артикулі відомств визначається спеціальною інструкцією, що її складає з додержанням прав наменшостей на підставі загальних правил відомство в місячний з дня видання цієї постанови речень і затверджує Раднарком.

10. Діловодство в губерніяльних і окружних органах провадиться переважно українською мовою, за винятком тих місцевостей, де абсолютна або відносна більшість населення належить до іншої національності.

В такому випадкові діловодство провадиться одною з двох найпоширеніших мов.

11. Районові органи влади зносяться з вищими органами переважно одною з двох найпоширеніших мов, а з населенням тою мовою, якою провадиться діловодство району.

Примітка: Зв'язки районів з селами, де переважають різні національні групировки, провадиться мовою переважачою національної групировки даного села.

12. Всі органи влади в міжсоюзних зносинах, а так само й в зносинах з тими державними органами та громадськими

організаціями, де лишається діловодство російською мовою, провадити діловодство цю останню мовою.

13. Всі центральні та місцеві органи на звертання окремих громадян тою чи іншою з мов наменшостей, мають відповідати мовою звертання.
14. Всі документи публічно-правного характеру (право на проживання, посвідчення, свідоцтво про освіту, випис з актів цивільного стану й інше), що видають їх центральні, губерніяльні та окружні установи, виготовляються двома найбільш поширеними мовами. Документи, що їх видають в округах і районах, чинність яких обмежується даною адміністративно-територіальною одиницею, виготовляються двома мовами — українською й мовою наменшості, що має більшість у даній окрузі, чи районі.
15. Законодавчі акти та постанови центральних і губерніяльних органів влади оголошуються двома найпоширенішими мовами й оригінали їх з відповідними підписами переходять в двох оригіналах — українському та російському.
16. В округах і районах законодавчі акти та розпорядження, а також обов'язкові постанови місцевих органів влади оголошуються двома мовами: мовою більшості даної місцевості й одною з двох найбільш поширених мов.

дві обидві мови — українську та російську.

13. Всі центральні та місцеві органи на звертання окремих громадян тою чи іншою з мов наменшостей, мають відповідати мовою звертання.
14. Всі документи публічно-правного характеру (право на проживання, посвідчення, свідоцтво про освіту, випис з актів цивільного стану й інше), що видають їх центральні, губерніяльні та окружні установи, виготовляються двома найбільш поширеними мовами. Документи, що їх видають в округах і районах, чинність яких обмежується даною адміністративно-територіальною одиницею, виготовляються двома мовами — українською й мовою наменшості, що має більшість у даній окрузі, чи районі.
15. Законодавчі акти та постанови центральних і губерніяльних органів влади оголошуються двома найпоширенішими мовами й оригінали їх з відповідними підписами переходять в двох оригіналах — українському та російському.
16. В округах і районах законодавчі акти та розпорядження, а також обов'язкові постанови місцевих органів влади оголошуються двома мовами: мовою більшості даної місцевості й одною з двох найбільш поширених мов.

III. Судочинство.

17. В центральних і губерніяльних органах суду, саліства, доводу та розшуку й нотаріату, вводиться мішане діловодство обома найбільш поширеними мовами: українською та російською.
18. В районах діловодство провадиться українською мовою: виняток може бути для тих районів, де переважає одна з наменшостей і де судочинство провадиться мовою даної наменшості.
19. Говорити на суді належить тою мовою, якою провадиться судочинство, проте, зви увачені, ушкодженці, свідки, експерти й поняті, мають право говорити рідною мовою.

Примітка: Суд має право дозволити й іншим особам, що беруть участь в процесі, говорити рідною мовою.

20. З наданням чинності цьому декретові ніхто з тих громадян, хто не володіє обома найбільш поширеними мовами, не може бути прийнятий на службу в державну установу.

Примітка 1. Приймаючи на державну службу тих осіб, що не володіють українською мовою і знову вступають, можна виключно зі спеціально-зареєстрованого дозволу — в центрі Народного Комісару та керівників центральних установ, а в губерніях і округах Голубовичакомую й Голубовичкомую, і при тому з додержанням зобов'язанням для кожного, хто вступає знову, вивчити українську мову протягом 6 місяців з дня вступу на службу.

Примітка 2. В районах і селах вступати на державну службу особам, що не знають мови більшості населення даного району й села, а також одною з двох найбільш поширених мов, не дозволяється.

21. Особи, що перебувають на державній службі до менту надання чинності цьому декретові й не володіють обома найбільш поширеними мовами, мають вивчити їх протягом року.
22. Зазначені в §. 21 особи, що не вивчили в установленому для них речинці української мови, підлягають безумовному звільненню з державної служби. Звільнений не може бути прийнятий в один з державних органів без знання української мови.
23. Категорії особливо кваліфікованих осіб, а також осіб, що мають спеціальне призначення й можуть бути звільнені від обов'язкового вивчення української мови, встановлює Рада Народних Комісарів особливими постановами.
24. Зелізничники, що служать на території України; за винятком потягової бригади, що обслуговує потяги простого сполучення загальносоюзних магістралів, мусять воло-

дити обидва найбільш поширені мовами.

25. Доручити Наркомосові організувати при установах для навчання співробітників радянських установ української мови курси двох типів: короткотермінові з протягом навчання на них не більш від 3-ох місяців і довготермінові (для кваліфікованих робітників) з протягом навчання до 6 місяців.
26. Центральним, губерніяльним і окружним органам надається право в установленому штатному порядку організувати апарати для обслуговування потреб різних національностей, окрім української та російської, з достатнім числом перекладачів.

Харків, дня 1. серпня 1923 р.
Голова Всеукр. Центр. Вик. Комітету
Петровський.
Голова Ради Народних Комісарів
Раковський.
Секретар ВУЦВК. Буценко.

МУЗИЧНО-ДРАМАТИЧНИЙ ІНСТИТУТ ІМ. ЛИСЕНКА В КИЇВІ.

Вищий музично-драматичний інститут імені Лисенка має на меті підготувати робітників вищої кваліфікації, керівників і організаторів в музично-драматичній галузі мистецтва (музикант, актор, педагог, диригент, композитор, режисер) і з часу своєї реорганізації вступає в шестий рік роботи (раніше це була музично-драматична школа).

І хоча реорганізація інституту ще не доведена до кінця, так наприклад інститут досі не має задовольного по своїй площі помешкання, проте досягнення в галузі педагогічних методів і ідеології дають запевнення, що це буде перша вища музично-драматична школа на Україні. Зараз тут працюють найбільш видатні мистецькі сили.

Інститут має такі факультети і відділи: факультет української драми — деканат: Лесь Курбас, Долина; факультет російської драми, деканат — Смірнов, Сладкопевцев; факультет музичний — з відділами інструментальним, вокальним, композиторським — декан Буцький; факультет науково-педагогічний — деканат Шмідт, Верховинець, факультет диригентський, деканат — Козичкий.

Студентів рахується до 400 чоловік, в цьому році по розв'язці головолітосівати має бути прийнято до 200 студентів по командировкам комнезамів, профспілок, парторганізацій, громадських і шкільних установ.

ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ДРАМИ.

Ведучи працю в загальноінститутському плані, факультет української драми працює в напрямку розвинення свідомості громадськості, розуміння сучасності, усвідомлення елементів техніки театру, його ролі і організації гри актора.

Весь програм факультету теоретичний і практичний поділяється на три курси.

На факультеті проходяться такі дисципліни: постановка гоголю; живе слово, дікція, деклямація, плястика, гімнастика, акробатика, фехтовання, мімо-драма, ритм, імпровізація, психологія, філософія, музичне виховання, поетика, психологія творчості, драматургія, грим, архітектура, маллярство, історія української культури, історія всесвітнього театру, історія українського театру, історія стилю, історія костюму, еволюція театру, теорія матеріального оформлення сцени, практика сцени і режисура.

Загальноідеологічним боком керує декан факультету Лесь Курбас. З професури на факультеті працюють: Буцький А., Долина П., Ігнатович Г., Кісіль О., Кузьмін Е., Курбас Л., Ревуцький М., Руалін, Старицька М., Шмідт Ф., Шувальська Н., Якубський Б.

Син відомого українського письменника Грабовського (що помер в 1905 році в Сибірі) Борис Павлович Грабовський винайшов стерео-кінематограф.

Грабовський вчився в Харківській гімназії, де скінчив тільки 3 класи.

В революцію він 16-літнім юнаком залишає батьківський дім, добровільно йде в Червону Армію, де скоро вступає в члени комсомолу.

В Ташкенті, куди його післанно до партшколи, він вступає ляхборантом до обсерваторії проф. Златотобродського, крім того вчиться також на електротехнічних курсах.

Три роки бється він над винаходом свого світового телеграфу та нового типу "предохранителя" для акумуляторів, основна ідея якого є використання газів, що виділяються при зарженню. Роботи Грабовського визнано цінними.

Далі, т. Грабовський удосконалив свій винахід: його світовий телеграф розвивається у телефо-катодний комутатор і стерео-кінематограф. Позаяк у Туркестані немає можливості використовувати винахід т. Грабовського, він переїздить до Харкова; його катодний комутатор, який дає можливість роботи до 1 мід. переклочень на протязі 1 секунди, передано проф. Талко-Гринцевичеві для перевірки.

Стерео-кінематограф Грабовського зареєстровано у відділі винаходів Раднархозу, по словах самого винахідника, він має велике значіння для теорії відносності, для вивчення зору комах і інш.

Тепер комсомолець-винахідник учиться на 6. триместрі робфака і продовжує працювати по удосконаленню своїх винаходів.

МАЙНЕРИ ДОМАГАЮТЬСЯ СВОЇХ ПРАВ.

ГЕИЗЕЛТОН, Па., 21. вересня. — Оперейтори копальні твердого вугля в многих околицях Пенсильвенії не мають охоти вводити в життя 8-годинний день праці і придержуються старого часу. Вони й далі практикують 12-годинний день праці. Майнери домагаються своїх прав і жадають, щоби оперейтори придержувалися недавно підписаної угоди, бо в противний раз майнери знов вийдуть на страйк.

В копальнях Вилкеберської вуглевої компанії, яка не звертає уваги на нову угоду про 8-годинний день праці і каже майнерам працювати по 12 годин, вже вийшло на страйк 1.800 майнерів. Вони домагаються своїх прав, які їм належать. Хочуть працювати вісім годин так, як підписано в новім контракті.

РЕВОЛЮЦІЙНИЙ КАЛЕНДАР

1. жовтня 1791 р. отворення Законодавчих Зборів у Франції.
1. жовтня 1918 р. радянські війська заволоділи Могильовом.
2. жовтня 1829 р. заводський бунт на Уралі; 20 осіб покарано смертю.
2. жовтня 1881 р. міжнародний соціалістичний конгрес в Генті.
2. жовтня 1901 р. робітничая демонстрація коло Народного Дому в Петрограді, майже всі співучасники арештовані.
2. жовтня 1905 р. в Шліссенбурзі повстало Васієва, який забив ген. Козлова.
2. жовтня 1906 р. процес Ради Робітничих Депутатів в петроградській судовій палаці.
3. жовтня 1905 р. страйк друкарів в Москві, який став початком розруху 1905 р.
3. жовтня 1918 р. червоні війська здобули Красно-Уфимск та Елабугу від чехословацьких контрреволюціонерів.
4. жовтня 1906 р. забито в Сибірську бомбою генерал-губернатора Старинкевича.

НОВА ЦІННА КНИЖКА!

Ми дістали з Європи дуже цінну книжку для кожного свідомого українського робітника і фермера, написану А. Богдановим, п. н.

Початковий Курс Політичної Економії

(В ПИТАННЯХ І ВІДПОВІДАХ)

Є це перша того рода книжка в українській мові. Книжка має 127 сторін дрібного друку в самих питаннях і відповідях. Неодин робітник, що читав вже матеріали про політичну економію з інших книжок і не міг всего зрозуміти, має тепер спромому вирівняти незрозуміле, бо в цій книжці є 300 рiзних питань в обсягу політичної економії і довгі або короткі відповіді на них.

ЦІНА КНИЖКИ 50 ЦЕНТІВ.

Замовлення і гроші посилайте на адресу:
UKRAINIAN LABOR NEWS
COR. PRITCHARD & MCGREGOR STS.,
WINNIPEG, — — MANITOBA, — — CANADA.

УВАГА! — ДІЙСНА НАГОДА! — УВАГА!

Повідомляємо всіх наших читачів, котрі складають собі бібліотечку і дорожать кождою доброю книжкою, що тепер мають нагоду набути всі числа журналу

"ГОЛОС ПРАЦІ" ЗА 1922 РІК

оправлені в одну гарну книжку тільки за \$2.00.

Книжка має в собі числа "Гол. Праці" за місяці: цвітень, май, червень, липень, серпень, вересень, жовтень, листопад і грудень на суму \$1.95, оправа і висилка коштують \$1.05, що разом вносить \$3.00. Ви маєте тепер нагоду дістати цю прекрасну книжку тільки за \$2.00. Спішіться з замовленнями, бо сильність книжок не велика. Нольсь пізніше неодин з нас хотів би мати таку книжку, але тоді БУДЕ ВЖЕ ЗА ПІЗНО.

Замовлення разом з грішми посилайте на адресу:
UKRAINIAN LABOR NEWS
Cor. Pritchard & McGregor Sts., — Winnipeg, Man.

ЖЕНЩИНИ-РОБІТНИЦІ ЧИТАЙТЕ І ЯК НАЙДАЛЬШЕ ПОШИРЮЙТЕ СЕРЕД ЖЕНЩИН-РОБІТНИЦЬ свій місячний журнал

Голос Робітниць

який містить цікаві статті про рух серед женщин-робітниць в цілому світі, популярні наукові статті, оповідання, вірші і т. д.

Передплата вносить: на рік 1 долар; на піврік 60 цт. Поодинокое число 10 цт.

Передплату і замовлення належить слати на адресу:
THE VOICE OF WORKING WOMAN
Ukrainian Labor Temple
Cor. Pritchard & McGregor Sts., — Winnipeg, Man., Canada.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ РОБ. ЗАП. ТОВАРИСТВА!

ОРГАНІЗУЙТЕ ВІДДІЛИ Р.З.Т. НА ПРОВІНЦІ!

За ініціативою Стотаришениа Укр. Роб. Дім розпочато в Канаді організацію Робітничого Запозомого Товариства (в скороченню — Р.З.Т.).

Цілею Р.З.Т. є створити касу взаїмпомочі, з якої маєть помагати членам Р.З.Т. в разі якогось тяжкого з ними випадку або слабости. На случай смерті свого члена, Р.З.Т. має давати поміч його сімі або родичам у формі виплачування певної суми посмертного, залежно від того, як задовго такий робітник був членом Р.З.Т.

Кожний робітник, працюючи у фабриці, копальні, в лісі чи при якійсь іншій роботі, є паражений на рiж ні тяжкі випадки і на слабости в наслідок ненормального життя. Хто йому тоді поможе?

Треба за здоров'я старатися, щоби забезпечити себе і свою сімію на всякий випадок, сотки яких трапляються річно. Для цього треба тепер стати членом Р.З.Т.

Сім членів на провінції можуть зорганізувати відділ Р.З.Т.

За інформаціями, аплікаціями і статутами звертатися до головного заряду Р.З.Т. в Вінніпегу. Статуту і аплікації до поодиноких робітників на провінцію не висилається, а лише до відділів. Тому старайтесь засновувати відділи в своїй місцевості.

Зголошуватися за інформаціями до:
WORKERS BENEVOLENT SOCIETY,
UKRAINIAN LABOR TEMPLE,
Cor. Pritchard & McGregor Sts., — — Winnipeg, Man.